

Nr 209.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt; given Stockholms slott den 3 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp:

I årets statsverksproposition, kapitalbudgeten, bil. 7, punkt 6, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till Nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt för budgetåret 1939/40 beräkna ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Sedan förslag till uppförande av nybyggnad för anstalten numera inkommit dels den 20 februari 1939 från de sakkunniga, som jäm-

likt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1937 tillkallats för utredning rörande omorganisation av anstaltens verksamhet, och dels den 21 februari 1939 från byggnadsstyrelsen, torde jag nu ånyo få anmäla detta ärende för Kungl. Maj:t.

Veterinärbakteriologiska anstalten har för närvarande sin verksamhet förlagd till dels vissa lokaler å veterinärhögskolans område å Experimentalfältet och dels förhyrda lokaler i husen Birgerjarlsgatan 129 och 131 samt Vasagatan 15—17. Därjämte äro djurstallarna för anstalten förlagda till förhyrda lokaler dels vid Valhallavägen och dels å fastigheterna Sättra och Sjöberg i Danderyds socken. I hyror för de förhyrda lokalerna erläggas för närvarande omkring 45,000 kronor.

Innan jag närmare ingår på nyssnämnda två förslag torde jag få redogöra för de *tidigare förhandlingar*, som förts mellan de i byggnadsfrågan intresserade myndigheterna.

I skrivelse den 2 juni 1935 anhöll styrelsen för veterinärhögskolan — under förmälan bland annat, att behovet av ökat lokalutrymme för institutionen för bakteriologi m. m. vid högskolan vore synnerligen trängande — att de lokaler i institutionsbyggnaden för patologisk anatomi vid högskolan, som disponerades av veterinärbakteriologiska anstalten, måtte inom närmaste tiden få användas för tillgodoseende av lokalbehovet för förstnämnda institution. I anledning av denna framställning anvisade Kungl. Maj:t den 6 november 1936 medel att av byggnadsstyrelsen användas för verkställande av utredning rörande institutionens för bakteriologi vid veterinärhögskolan och veterinärbakteriologiska anstaltens byggnadsfrågor.

I ett över styrelsens för veterinärhögskolan nyssnämnda framställning den 10 september 1935 avgivet utlåtande uttalade medicinalstyrelsen vad förlägningsplatsen för veterinärbakteriologiska anstaltens nybyggnader beträffade, att visst intresse förefunnes av att anstalten förlades i omedelbart grannskap av det till statens bakteriologiska laboratorium upplåtna området å kronoegendomen Ingenting, men att styrelsen, med hänsyn till att såväl statens veterinärbakteriologiska anstalt som veterinärhögskolan hade stor fördel av att ligga i varandras närhet, ansåge sig böra förorda en av dåvarande föreståndaren för anstalten i yttrande till medicinalstyrelsen den 29 augusti 1935 föreslagen förläggning av anstalten vid och intill Lilla Frescati på Norra Djurgården.

På grund av detta yttrande anhöll byggnadsstyrelsen i skrivelse den 2 februari 1937 — under framhållande att styrelsen vid preliminära undersökningar beträffande tomtplats för ifrågavarande nyanläggningar funnit, att den av medicinalstyrelsen förordade platsen icke kunde ifrågakomma — att medicinalstyrelsen ville taga under förnyat övervägande huruvida anstalten icke kunde förläggas till kronoegendomen Ingenting i närheten av Karlberg.

Medicinalstyrelsen anförde därefter i skrivelse till byggnadsstyrelsen att vid det av byggnadsstyrelsen angivna förhållandet intresset, att anstalten förlades i närheten av statens bakteriologiska laboratorium, borde träda i förgrunden. Härom anförde medicinalstyrelsen vidare:

Fördelarna av att tvenne under gemensam ledning — i detta fall medicinalstyrelsen — ställda, i flera hänseenden ej minst ur driftssynpunkt så likartade anstalter som statens veterinärbakteriologiska anstalt och statens bakteriologiska laboratorium vore belägna i varandras närhet, syntes kunna i viss grad uppväga olägenheterna av den förra anstaltens förläggning på relativt långt avstånd från vederbörande undervisningsanstalt. Medicinalstyrelsen ville därför tillstyrka, att utredningen inriktades på en förläggning å kronoegendomen Ingenting. En sådan förläggning av statens veterinärbakteriologiska anstalt i närheten av statens bakteriologiska laboratorium behövde icke befaras föranleda någon olämplig sammankoppling av deras respektive verksamhet, ej heller något intrång på den ena anstalten från den andras sida. I administrativt avseende skulle en för medicinalstyrelsen, som övermyndighet, välbehövlig gemensamhet uti ledningen av dessa likartade laboratorier kunna etableras så mycket lättare om de förlades i grannskap av varandra.

Byggnadsstyrelsen igångsatte härefter utredning rörande byggnadsfrågan med biträde av professorn E. G. Asplund samt laboratorerna E. Lehnert å serologiska avdelningen av veterinärbakteriologiska anstalten och H. Hedström å diagnostiska avdelningen, vilka två sistnämnda medicinalstyrelsen utsett att samråda med byggnadsstyrelsen beträffande lokalprogrammet m. m.

Under utredningsarbetet framlade laborator Lehnert i en den 23 februari 1937 dagtecknad promemoria vissa synpunkter på anstaltens framtida organisation. Lehnert ifrågasatte i promemorian att den diagnostiska och den serologiska avdelningen icke längre skulle stå under gemensam ledning utan bilda två från varandra skilda institutioner. Beträffande förläggningen av dessa två institutioner ville Lehnert föreslå, att, enär ett intimt samarbete städse varit för handen mellan anstaltens diagnostiska avdelning och veterinärhögskolan, den diagnostiska avdelningen förlades till den tomt, som låge intill veterinärhögskolan, mellan Experimentalfältets station, veterinärhögskolan och Stockholm—Rimbo järnväg. Serologiska avdelningen borde enligt Lehnerts mening såsom ett självständigt institut för beredning av bakteriologiska preparat till veterinärbruk helst uppföras i närheten av statens bakteriologiska laboratorium.

I skrivelse den 8 april 1937 anförde veterinärhögskolans lärarkollegium bland annat:

Lärarkollegiet ville på det kraftigaste framhålla, att hur än veterinärbakteriologiska anstaltens inre organisation gestaltades, så vore det för veterinärhögskolans undervisning och för den vetenskapliga forskningen av största betydelse att en intim kontakt mellan veterinärhögskolan och anstalten i dess helhet kunde upprätthållas. Det vore därför önskvärt, att veterinärbakteriologiska anstaltens tilltänkta nybyggnader förlades på sådant sätt, att de komme i veterinärhögskolans närhet, och de borde under inga förhållanden ligga så långt bort från högskolan att förbindelse mellan högskolan och anstalten skulle försvåras eller omöjliggöras på grund av avståndet mellan de båda institutionerna.

Medicinalstyrelsen hemställde i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 5 maj 1937, under hänvisning till vad lärarkollegiet vid veterinärhögskolan anfört,

att byggnadsstyrelsen ville låta undersöka möjligheterna för veterinärbakteriologiska anstaltens förläggning till ett område å Norra Djurgården, beläget norr om den väg, som utgår från Roslagsvägen till Stora Skuggan. Området är en å byggnadsstyrelsens förslag den 20 februari 1939 bifogad skiss, betecknad med A, utmärkt med begränsningslinjen A—B—C—D—E—F—G—H—A.

I skrivelse den 27 april 1938 framhöll medicinalstyrelsen sedermera under åberopande av företagna undersökningar önskvärdheten av att anstalten förlades å ej alltför stort avstånd från veterinärhögskolan ävensom olämpligheten av att med avseende å förläggningen skilja anstaltens olika avdelningar åt. De nackdelar, som följt av anstaltens splittring i detta avseende, vilken förorsakats av dess under senare år alltmer utökade arbeten, hade visat sig äventyra anstaltens behöriga ledning och därmed förtroendet från deras sida, som den vore satt att tjäna. Medicinalstyrelsen anhöll därför, att byggnadsstyrelsen ville fortsätta undersökningen rörande förevarande byggnadsfråga med den förutsättningen, att anstaltens olika avdelningar förlades å samma tomt eller å varandra mycket närliggande tomter.

Även de sakkunniga för utredning rörande omorganisation av verksamheten vid statens veterinärbakteriologiska anstalt framhöll i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 11 maj 1938, att anstalten borde förläggas i närheten av veterinärhögskolan för att möjliggöra ett samarbete mellan dessa institutioners befattningshavare och för att bereda studerandena vid veterinärhögskolan möjlighet att följa verksamheten vid anstalten. Av hänsyn härtill funno de sakkunniga den å kronoegendomen Ingenting föreslagna tomten icke vara lämplig. Den av lärarkollegiet föreslagna tomten, som disponerades av lantbruksakademien, syntes ur alla synpunkter vara lämpligast.

Sedan lantbruksakademien i skrivelse till byggnadsstyrelsen förklarat att akademien icke kunde utan närmare utredning och förhandlingar taga ställning till frågan, huruvida akademien framdeles kunde avstå från dispositionsrätten till området i fråga, föreslogo nyssnämnda sakkunniga, att anstalten skulle förläggas till ett norr om omförmälda område å Experimentalfältet beläget område, vilket å förenämnda kartsbild A begränsats med gröna kantlinjer. I skrivelse den 19 september 1938 anförde i anledning härav lantbruksakademien, att användandet av detta område, som sedan början av 1800-talet disponerats av akademiens trädgårdsavdelning, kunde förutses skola medföra vissa olägenheter för sagda avdelning. Trots detta ville akademien icke motsätta sig, att anstalten förlades till frågavarande område å Experimentalfältet. Härvid förutsatte emellertid akademien, att densamma erhöles ekonomiskt vederlag för den skada å byggnader och trädgårdsväxter, som kunde bliva en följd av byggnadsprojektets realiserande. Akademien erinrade, att inom det föreslagna tomtområdet vore belägna två akademien tillhöriga mindre bostadsbyggnader och att det ur akademiens synpunkt vore önskvärt, om sådan jämkning i det föreliggande förslaget komme till stånd, att någon förflyttning av dessa ej behövde vidtagas.

I sitt nu ifrågavarande *förslag* har *byggnadsstyrelsen* föreslagit, att an-

staltens nybyggnad måtte förläggas till kronoegendomen Ingenting. Såsom skäl härför har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Styrelsen ville för sin del uttala starka betänkligheter mot ett ianspråktagande av de föreslagna områdena å Norra Djurgården för ifrågavarande ändamål. Denna del av Djurgården vore för närvarande att betrakta såsom ett naturreservat. Innan någon plan med riktlinjer för områdets fortsatta användning uppgjorts, syntes det icke lämpligt att binda utvecklingen genom anläggande av en bakteriologisk anstalt av den relativt stora omfattning, varom här vore fråga. Området måste anses ur olika synpunkter mycket värdefullt, vare sig det komme att få bibehålla sin karaktär av för allmänheten tillgänglig plats eller det komme att exploateras för bebyggelse, i vilket senare fall det kunde väntas komma att inbringa förhållandevis höga priser.

Med hänsyn härtill, liksom ock till andra omständigheter, funne byggnadsstyrelsen, att anstalten lämpligen borde förläggas till närheten av statens bakteriologiska laboratorium på kronoegendomen Ingenting. Medicinalstyrelsen hade tidigare funnit vissa icke oväsentliga fördelar förenade med en sådan förläggning. Byggnadsstyrelsen ville instämma i vad medicinalstyrelsen därvid anfört, och ville därutöver framhålla, att det med hänsyn till den allmänna dispositionen av kronans markinnehav kring Stockholm måste anses naturligt att icke på olika håll sprida ut byggnader och institut av ifrågavarande karaktär, utan så vitt möjligt hålla dem inom mera sammanhängande och begränsade områden.

Mot en förläggning till Ingenting hade bland annat framhållits, att anstalten skulle komma på för långt avstånd från veterinärhögskolan. Byggnadsstyrelsen hölle dock före, att förbättrade kommunikationsförbindelser säkerligen komme att neutralisera den jämförelsevis ringa skillnad i avstånd till högskolan, som skulle föreligga vid en förläggning till Djurgården respektive till Ingenting.

Att märka vore slutligen, att vid en förläggning till Ingenting undvekes såväl att göra intrång i lantbruksakademiens nuvarande markinnehav som de kostnader ett dylikt intrång skulle medföra.

Vid byggnadsstyrelsens förslag fanns fogat en med B märkt kartsnitt, varå det av styrelsen föreslagna området utmärkts med streckade linjer.

Byggnadsstyrelsen har inhämtat *yttranden* rörande frågan om veterinärbakteriologiska anstaltens förläggning från riksmarskalksämberet, domänstyrelsen och chefen för krigsskolan.

Riksmarskalksämberet har i sitt yttrande anfört:

I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 14 juni 1937 hade riksmarskalksämberet förklarat hinder från dess sida icke möta att för planerade nybyggnader för statens veterinärbakteriologiska anstalt upplåta ett av lantbruksakademiens experimentalfält disponerat, å en i ärendet företedd karta närmare angivet område å Norra Djurgården, under villkor att vägen till Sjöstugan och Ekhagen icke inginge i upplåtelsen utan bildade gräns till densamma.

I skrivelse till riksmarskalksämberet den 31 januari 1939 hade byggnadsstyrelsen meddelat, att det vore ovisst om och när det av lantbruksakademien disponerade området finge tagas i anspråk, varför styrelsen undersökt möjligheterna för annan förläggning av anstaltens nybyggnader. Därvid hade framkommit förslag att placera nybyggnaderna inom ett område beläget norr om det förut föreslagna, betecknat med gröna kantlinjer å förevarande

karta, vilket förslag lantbruksakademien förklarat sig mot visst ekonomiskt vederlag icke vilja motsätta sig.

Häröver hade intendenten för Djurgården den 9 februari 1939 avgivit infortrat utlåtande och därvid anfört, bland annat, att det föreslagna områdets östra och norra delar, å situationsplanen angivna mellan de bruna och gröna begränsningslinjerna, på grund av å desamma förekommande vackra trädbestånd, borde bevaras såsom parkområde och därför undantagas från upplåtelsen. Djurgårdsintendenten hade anfört, att det inskjutande området i sydväst, som å situationsplanen angivits med blyerts, istället kunde komma ifråga. Han hade emellertid funnit det synnerligen betänkligt att ett så stort antal byggnader och anläggningar, som förslaget avsåge, uppfördes å ifrågavarande område, och att detta dessutom vore mindre lämpligt för sitt ändamål, då det icke uppfyllde ett av medicinalstyrelsens serumkommission uttalat önskemål, att den veterinärbakteriologiska anstalten borde beredas ett möjligtast avskilt läge i förhållande till omgivningen med hänsyn till de farliga smittor, med vilka den hade att arbeta.

Riksmarskalksämberet funne på grund av vad intendenten anfört och med hänsyn till den av medicinalstyrelsens serumkommission omnämnda smittofaran, som ämbetet icke kunnat taga i beräkning vid avlåtande av sin skrivelse den 14 juni 1937, det föreslagna området, som omedelbart gränsade till starkt trafikerade vägar och livligt besökta parkområden, mindre lämpligt för sitt ändamål, varför ämbetet avstyrkte den föreslagna upplåtelsen av mark för ifrågavarande anstalt även med de av Djurgårdsintendenten ifrågasatta ändrade gränserna.

Domänstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot att det föreslagna området å kronoegendomen Ingenting toges i anspråk för anstalten under förutsättning, att den skog, som för områdets utnyttjande för ändamålet behövde avverkas, genom vederbörande jägmästares försorg utsynades och tillvaratoges för domänverkets räkning, samt att byggnadsstyrelsen med dem, vilkas rätt kunde beröras av upplåtelsen, träffade särskild överenskommelse.

Chefen för krigsskolan har i sitt yttrande anfört:

Krigsskolan ägde enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1815 rättighet att disponera virkesavkastningen å den kronopark, dit veterinärbakteriologiska anstalten avsåges skola förläggas, ävensom enligt beslut den 10 mars 1916 rättighet att, så länge krigsskolan vore förlagd till Karlberg, använda kronoparken för skolans övningar.

I skrivelse till domänstyrelsen den 16 juni 1937 uttalade dåvarande chefen för krigsskolan, att för krigsskolans verksamhet vore dispositionsrätten över ifrågavarande kronopark av sådant värde, att skolan icke kunde avstå från densamma — utom möjligen beträffande den mindre del, som eventuellt kunde behöva disponeras för statens eget behov.

Detta krav kvarstode orubbat, varvid särskilt borde framhållas betydelsen av att i krigsskolans omedelbara närhet ha ett större sammanhängande skogsparti, i vilket de numera så viktiga övningarna i skogsstrid kunde bedrivas. Å kronoparken påginge också för närvarande en dyrbar utbyggnad av en skogsställning.

Trots de stora olägenheterna för krigsskolan att avstå det område, varå anstaltens byggnader skulle uppföras, ville chefen för skolan dock icke motsätta sig detta, därvid dock förutsattes att återstående delar av kronoparken komme att stå till krigsskolans disposition för övningar, så länge skolan vore förlagd till Karlberg.

Till närmare upplysning rörande utformningen av den tilltänkta nybyggnaden för anstaltens räkning har byggnadsstyrelsen låtit genom professor Asplund uppgöra vissa ritningar. Dessa ha, enligt vad byggnadsstyrelsen upplyst, uppgjorts i samråd med de sakkunniga för utredning rörande omorganisation av anstaltens verksamhet och — med hänsyn till de uttalade önskemålen om anstaltens förläggning till Norra Djurgården — upprättats under förutsättning att anstalten förlades dit. Byggnadsstyrelsen har emellertid framhållit att ritningarna kunde efter mindre justeringar läggas till grund även för en förläggning av anstalten till kronoegendomen Ingenting.

I fråga om byggnaderna, vilka utmärkts å en vid styrelsens förslag bifogad situationskarta, har styrelsen anfört:

Anstaltens samtliga administrationslokaler och laboratorier låge i en å situationsplanen med A betecknad vinkelbyggnad om 3 våningar.

Entrén till anstalten låge i en särskild till laboratoriebyggnaden direkt ansluten tvåvåningsbyggnad (B), som i bottenvåningen inrymde personallokaler samt i den övre våningen bibliotek, föreläsningssal och museum.

Laboratoriebyggnadens nordvästra flygel vore genom förbindelsebyggnader förenad med byggnad för ympade smådjur (C) samt byggnad för obduktion, destruktion och värmecentral (D). Båda dessa byggnader vore uppförda i en våning.

Nordväst om laboratoriebyggnaden hade förlagts en byggnad, inrymmande smådjurskarantän, (E).

Anläggningens övriga byggnader, nämligen byggnad I för serumframställning (F), byggnad för djurförsök (G), byggnad II för serumframställning (H), räv- och minkgårdar (I), pestlaboratorium (K) och hönshus (L), låge kring en triangelformad gård i områdets nordöstra del. Gården skulle delvis utnyttjas till rastgårdar. Serumbyggnaderna och djurförsöksbyggnaden disponerades efter principen att tappningshall, respektive operationsrum skulle förläggas i från respektive byggnader helt avskilda delar.

Föreståndarebostaden (M) innehållande 7 rum och kök, förlades till områdets sydvästra gräns med egen utfart till väg.

Bostäder för portvakt, vaktmästare och maskinister låge omedelbart öster om huvudinfarten i ett radhus (N), innehållande fem lägenheter om 3 rum och kök. Till varje lägenhet hörde en mindre trädgård.

Vid infarten skulle förläggas en garagebyggnad (O).

Samtliga byggnader skulle uppföras huvudsakligen av tegel med bjälklag av betong.

Beträffande kostnaderna för byggnaderna har byggnadsstyrelsen beräknat dessa till 3,850,000 kronor.

Kostnaderna ha av styrelsen beräknats på följande sätt:

Byggnadsarbeten:

N y b y g g n a d e r.

Laboratoriebyggnad	kronor	985,000
Centralbyggnad ..	»	145,000
Byggnad för ympade smådjur	»	198,000
Obduktionsbyggnad	»	53,000
Ångpannebyggnad med kolgård	»	81,000
Smådjurskarantän	»	95,000
Byggnad I för serumframställning	»	482,000

Byggnad för djurförsök	kronor 228,000	
Byggnad II för serumframställning ..	» 57,000	
Pestlaboratorium	» 48,000	
Hönshus	» 27,000	
Föreståndarebostad	» 42,000	
Radhus, 5 st.	» 72,000	
Garage	» 22,000	
Minkburar, 6 st.	» 11,000	
Förbindelsebyggnader	» 12,000	
Gödselanläggning med bana	» 17,000	kronor 2,575,000

Yttre arbeten.

Ny väg från entré till tomtområdet, nya vägar och planer inom området, ledningskulvertar, schaktning och sprängning för rörledningar, rastgårdar, planerings- och planteringsarbeten samt stängsel m. m.	» 250,000
Värme- och ventilationsanläggningar samt vatten och sanitetstekniska installationer m. m.	» 850,000
Elektriska ledningar för kraft, belysning och svagström samt elektriska hissar m. m.	» 135,000
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	» 240,000
	Kronor 4,050,000.

I sistnämnda belopp 4,050,000 kronor ingår, enligt vad byggnadsstyrelsen upplyst, icke kostnader för utrustning, laboratoriebord och specialinredning samt ej heller kostnader för möbler och inventarier.

Då nyssberörda kostnadsbelopp överstiger av styrelsen tidigare beräknade kostnader har styrelsen sökt utfinna vägar för ett nedtvingande av desamma. Styrelsen har härom anfört:

Då kostnadssumman, 4,050,000 kronor, icke oväsentligt överstege av styrelsen tidigare preliminärt beräknade kostnader, 3,650,000 kronor, hade styrelsen efter att först hava förhandlat med ordföranden i anstaltens nämnd professorn C. E. G. Forssell i syfte att om möjligt nedbringa kostnaderna genom nedskärning av byggnadsprogrammet, i samma syfte tillskrivit medicinalstyrelsen, som i skrivelse den 18 februari 1939 under hänvisning till ett av förutnämnda sakkunniga den 17 februari 1939 avgivet yttrande förklarat, att någon beskärning av byggnadsprogrammet ej kunde ske, men att kostnaderna syntes kunna beräknas 5 % lägre än i det uppgjorda kostnadsförslaget, vilket skulle betyda en nedskärning med cirka 200,000 kronor. En sådan nedskärning hade möjliggjorts därigenom, att de sakkunniga förmenat, att enklare utförande kunde godtagas än det som i förslaget förutsatts, framförallt beträffande djurstallarna. Huruvida det skulle visa sig möjligt att vid byggnadernas utförande helt genomföra de sålunda tänkta förenklingarna utan eftersättande av tillbörliga fordringar på kvalitet och beständighet låte sig emellertid icke nu med visshet avgöras. Med uttalande av detta förbehåll ville byggnadsstyrelsen föreslå, att kostnaderna enligt uppställningen reducerades med 5 % till 3,850,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har föreslagit, att arbetena utföras i styrelsens egen regi och bedrivs så att anstalten kan tagas i fullt bruk vid ingången av budgetåret 1941/42. Kostnaderna torde med hänsyn härtill fördelas på budgetåren

1939/40 och 1940/41 så att under det förra budgetåret anvisas 1,000,000 kronor och under det senare 2,850,000 kronor.

För konstnärlig utsmyckning har styrelsen förordat, att ett belopp av 25,000 kronor anvisades.

De sakkunniga för omorganisation av verksamheten vid veterinärbakteriologiska anstalten ha i sitt förenämnda förslag förordat, att den ifrågasatta nya anläggningen för anstalten förlades till Norra Djurgården å ett område omkring 300 meter öster om riksmuseet. Området har närmare utmärkts å en vid förslaget såsom bil. 1 fogad karta och utgör samma område, som byggnadsstyrelsen tagit till utgångspunkt vid upprättande av sitt förslag rörande byggnadernas utformning. De sakkunniga ha till stöd för sin ståndpunkt i förlägningsfrågan anfört:

De sakkunniga ville framhålla, att man vid valet av tomt framförallt borde beakta intresset för veterinärvetenskapen att anstalten förlades i närheten av veterinärhögskolan. Därigenom underlättades utbytet av erfarenheter och material mellan dessa båda institutioner. En sådan förläggning vore även av betydelse ur undervisningssynpunkt, enär högskolans elever därigenom lättare skulle kunna beredas tillfälle att följa arbetet å anstalten.

Såsom en lämplig tomt ville de sakkunniga därför föreslå ett område beläget å Norra Djurgården cirka 300 meter öster om riksmuseet. Tomten tillhörde det område, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 december 1911 upplåtits åt lantbruksakademien och bestode till största delen av åkerjord av dålig beskaffenhet. En dylik placering komme icke att medföra någon olägenhet för lantbruksakademien, enär åkerjorden icke lämpade sig för plantskoleanläggning. Någon godtagbar invändning att friluftslivet skulle komma att lida intrång kunde icke anföras. Med hänsyn till att byggnadskomplexet komme att till största delen omgivas av skogspartier, komme detta icke heller att ur naturskönhetssynpunkt inverka störande på omnejden. Tomten vore väl belägen ur anläggningskostnadssynpunkt, enär några avsevärda utgifter för väganläggningar och avloppsledningar icke krävdes.

Vid väljandet av lämplig tomt för nybyggnaden hade framförts förslag rörande förläggning till ett område i närheten av statens bakteriologiska laboratorium å Ingentingskogen. Under hänvisning till förut anförda synpunkter rörande betydelsen för veterinärvetenskapen att anstalten förlades i högskolans närhet, ville de sakkunniga uttala som sin mening, att den förstnämnda tomten vore den lämpligaste av dessa två.

I fråga om byggnadernas utformning och disposition ha de sakkunniga såsom särskild expert anlitat ingenjören E. Keiding i Köpenhamn. I samråd med denne och byggnadsstyrelsens utredningsman professor Asplund samt anstaltens avdelningsföreståndare ha de sakkunniga upprättat ett förslag rörande byggnadernas placering och inre planläggning, som bifogats de sakkunnigas skrivelse. Sedermera ha de sakkunniga, enligt vad de uppgivit, föreslagit vissa smärre avvikelser från detta förslag, vilka ändringar emellertid beaktats av professor Asplund i de av honom för byggnadsstyrelsens räkning upprättade byggnadsskisserna. De sakkunniga ha uttalat, att dessa sålunda helt vore i överensstämmelse med de sakkunnigas önskemål.

Rörande förslagets utformning ha de sakkunniga yttrat:

Vid placeringen av byggnaderna hade tomtens naturliga förutsättningar utnyttjats i möjligaste mån. Anstaltens huvudbyggnad föresloges sålunda belägen på en höjtplatå å tomtens södra sida och övriga byggnader placerade runt om den i tomtens mittplan belägna åkern avsedd att användas till rastgårdar. Byggnadernas dimensioner vore tilltagna enligt principen att med beredande av tillräckligt reservutrymme för en eventuell utökning av anstaltens verksamhet söka i möjligaste mån anpassa lokalerna efter de olika laboratoriernas behov. Beträffande huvudbyggnadens inre planläggning hade de sakkunniga centraliserat vissa för laboratorierna gemensamma funktioner såsom diskning, sterilisering, substratberedning, expedition m. fl. till särskilda avdelningar för åstadkommande av större effektivitet och ekonomi i driften.

Medicinalstyrelsen har i yttrande till byggnadsstyrelsen förklarat sig tillstyrka de sakkunnigas förslag såväl i fråga om anstaltens förläggning som beträffande byggnadernas utformning och disposition.

Djurgårdskommissionen har i infordrat yttrande anfört följande:

Under markbytesförhandlingar mellan kronan och Stockholms stad har från stadens sida gjorts hemställan om, att staden måtte få förvärva viss kronans mark inom Solna socken. Därvid har tillika från stadens sida framhållits, att södra delen av det till förvärfv ifrågasatta området vore avsett att utnyttjas för hamnändamål samt att detta område skulle norrut förbindas dels medelst järnvägsspår med Tomtebodas stationsområde, dels medelst vissa gatuförbindelser med angränsande redan stadsplanlagda delar av Huvudsta.

Det område av Ingentingskogen (Västra Skogen nr 1), dit enligt ett alternativt berörda nybyggnader för veterinärbakteriologiska anstalten skulle förläggas, ingår i det markkomplex staden önskar förvärva eller eljest skisserat skola genomdragas med vissa gatuförbindelser.

Kommissionen har icke tagit ställning till stadens sålunda gjorda hemställan. Givet är att, därest den med stadens hemställan avsedda marken helt eller delvis finnes behöfelig för statligt ändamål, stadens hemställan bör vinnas beaktande endast i den mån detta kan ske utan åsidosättande av statens berättigade intressen.

Mot en sådan användning för statligt institutionsändamål av mark inom nu förevarande kronoområde har *djurgårdskommissionen* ur de synpunkter kommissionen äger att företräda intet att erinra.

Vad sedan angår det alternativt föreslagna området å norra *Djurgården* anser sig kommissionen likaledes böra uttala, att ur de synpunkter kommissionen har att företräda kommissionen icke finner anledning till erinran mot att området i fråga tages i anspråk för statliga institutionsändamål.

Oavsett vilket alternativ, som kommer att väljas, torde få anses angeläget, att innan marken tages i anspråk en plan härför uppgöres, så att de olika markområdena komma att utnyttjas på lämpligt sätt och erhålla ändamålsenliga förbindelseleder såväl med närliggande redan stadsplanlagda områden som ock sinsemellan.

*Departements-
chefen.*

De nuvarande lokalförhållandena vid statens veterinärbakteriologiska anstalt torde icke kunna anses tillfredsställande. Den omständigheten, att anstaltens olika avdelningar provisoriskt äro inrymda i delvis förhyrda lokaler på skilda ställen i Stockholm, föranleder stora svårigheter för anstaltens verksamhet och ledning. Vissa av lokalerna torde därjämte icke kunna anses fullt lämpliga för sitt ändamål. Det är jämväl att märka, att en av anstal-

tens avdelningar är inrymd i en av veterinärhögskolans byggnader. Högskolan har såsom framgår av utredningen numera behov av dessa lokaler för eget bruk. Det torde sålunda vara erforderligt, att åtgärder vidtagas för att tillgodose anstaltens behov av nya lokaler.

Vad angår platsen för förläggningen av anstalten föreligga två olika förslag. Byggnadsstyrelsen har förordat, att anstalten förläggas till kronoegen domen Ingenting i närheten av krigsskolan vid Karlberg. De sakkunniga för omorganisation av anstaltens verksamhet ha å sin sida ansett, att de för anstalten erforderliga byggnaderna böra uppföras å ett område å Norra Djurgården icke långt från veterinärhögskolan. Medicinalstyrelsen har anslutit sig till de sakkunnigas ståndpunkt. Vid överbägande av de skäl som framförts för och emot de olika förslagen har den mest ändamålsenliga lösningen av frågan synts vara den av de sakkunniga föreslagna. Det måste anses vara av största betydelse, att anstalten och veterinärhögskolan förläggas i närheten av varandra med hänsyn till det nära samband dessa institutioner i flera viktiga avseenden ha med varandra. Ofta torde behov föreligga av samråd i olika frågor mellan högskolans lärare och anstaltens vetenskapliga personal. Förläggas ifrågavarande institutioner alltför långt från varandra kan befaras, att detta skulle inverka menligt på det personliga samarbetet mellan vetenskapsmännen vid de olika institutionerna. För eleverna vid högskolan torde det vara av icke ringa betydelse att utan svårighet kunna få tillfälle att följa arbetet vid anstalten. Ett förläggande av anstalten på så långt avstånd från högskolan, som byggnadsstyrelsens förslag innebär, skulle sålunda i hög grad försvåra samarbetet mellan dessa båda anstalter och medföra tidsspillan och olägenheter i den gemensamma verksamheten. Anstaltens förläggande till fastigheten Ingenting synes också föranleda icke obetydliga avbräck för krigsskolan. Någon större olägenhet lär däremot icke förorsakas lantbruksakademien genom anstaltens förläggning till det av de sakkunniga förordade området å Norra Djurgården. Icke heller torde ett förläggande av anstalten till sistnämnda område komma att medföra någon väsentlig svårighet för kringliggande marks disponerande eller eljest medföra några obehag. Ur kostnadssynpunkt torde de två förslagen vara ungefärligen jämställda. Enligt vad från byggnadsstyrelsen upplysts torde nämligen kostnaderna för byggnadernas uppförande bliva desamma vilkendera förlägningsplatsen som väljes. På grund av det anförda förordar jag, att veterinärbakteriologiska anstalten förläggas å lämplig plats inom det av de sakkunniga föreslagna området å Norra Djurgården. Jag förutsätter, att dispositionen av området sker på sådant sätt att svårigheter icke uppstå för kringliggande områdens utnyttjande.

I fråga om själva planen för byggnadernas uppförande och disposition råder ingen meningsskiljaktighet mellan byggnadsstyrelsen samt de sakkunniga och medicinalstyrelsen. Ritningarna härutinnan ha uppgjorts i samarbete mellan myndigheterna och de sakkunniga samt särskilt tillkallade experter. Då förslagen synas ändamålsenliga och på ett tillfredsställande sätt tillgodose anstaltens behov, ha desamma icke givit mig anledning till erinran. Icke hel-

ler mot de verkställda beräkningarna av kostnaderna för byggnaderna, vilka kostnader sluta å ett belopp av 3,850,000 kronor, är från min sida något att erinra. På sätt byggnadsstyrelsen förordat torde under budgetåret 1939/40 böra anvisas ett belopp av 1,000,000 kronor. Beloppet synes böra upptagas å kapitalbudgeten under rubriken »Statens allmänna fastighetsfond». Resten av erforderliga medel bör anvisas det därefter följande budgetåret. Byggnadsarbetena torde kunna beräknas vara avslutade vid ingången av budgetåret 1941/42. Den av byggnadsstyrelsen väckta frågan om anvisandet av särskilda medel för möjliggörande av konstnärlig utsmyckning av anstaltens byggnader torde icke nu böra upptagas till avgörande.

Frågan om bokföring å statens allmänna fastighetsfond av markvärde för ifrågavarande anstalt torde kunna prövas först efter det pågående utredning rörande lantbruksakademiens nyttjanderätt till område å Djurgården slutförts. Detsamma synes lämpligen böra gälla frågan huruvida och i vad mån ersättning skall utgå till lantbruksakademien för skada och intrång.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond till *Nybyggnad för statens veterinärbakteriologiska anstalt* för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,000,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gunnar Sandström.